

RI&E goed geregeld in het MKB

In 7 stappen naar een succesvolle RI&E dienstverlening van branches

Introductie

Het 7 stappenplan naar een succesvolle RI&E dienstverlening van branches komt voort uit het project 'RI&E goed geregeld in het mkb' van VNO-NCW en MKB-Nederland. Tussen maart 2020 en april 2021 hebben in totaal 18 brancheorganisaties en uitvoerende organisaties deelgenomen aan het project. Het project is opgezet met steun van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en kende de volgende vraagstelling:

- Hoe kunnen brancheorganisaties met hun dienstverlening bijdragen aan een grotere deelname en bekendheid van de RI&E bij ondernemers?
- Zijn er succesvolle aanpakken, die breder toegepast kunnen worden?
- Wat hebben brancheorganisaties daarvoor nodig?

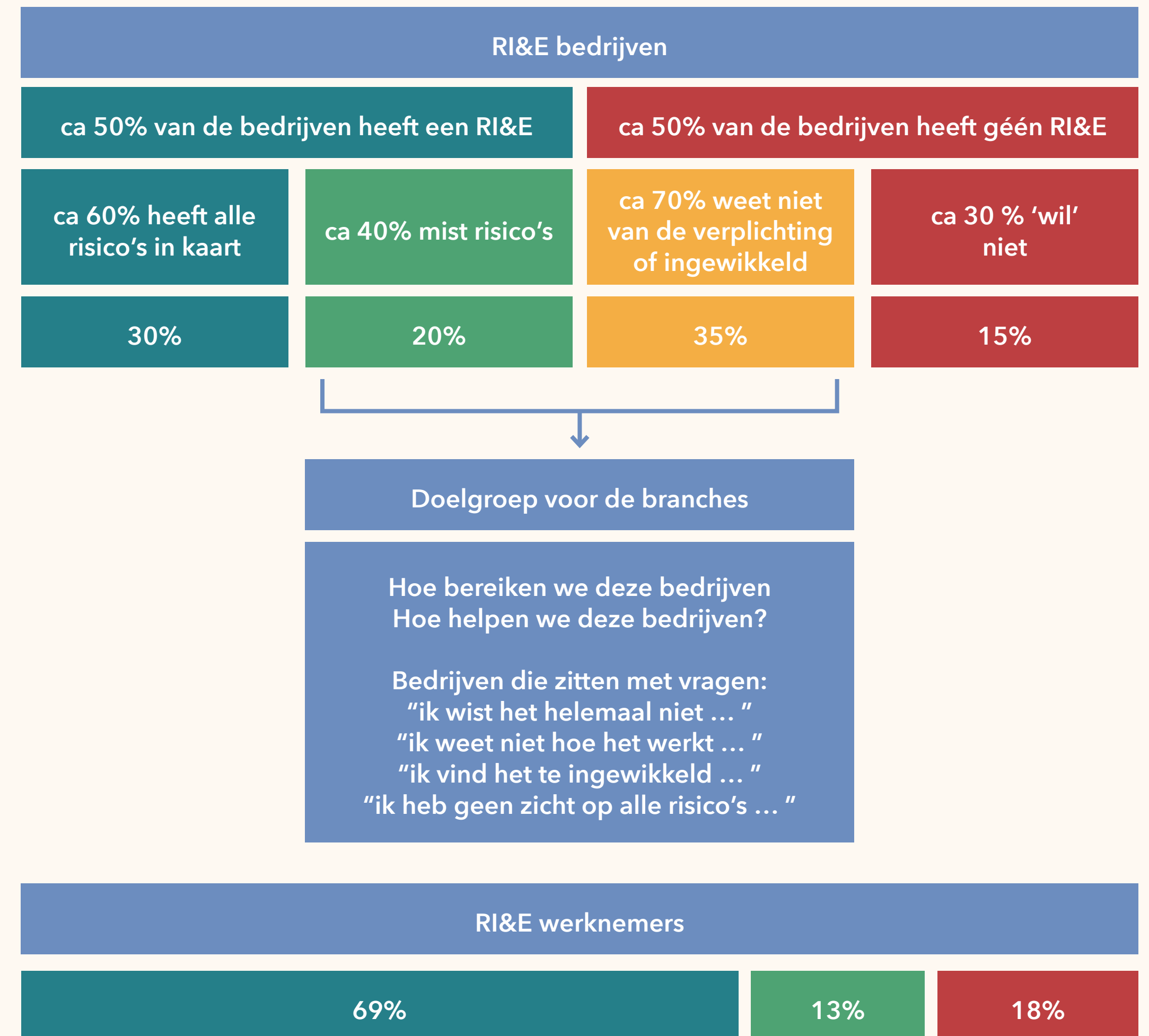

Cijfers op een rij

Ca. 50% van de bedrijven in Nederland heeft géén RI&E. Van deze groep weet 70% niet van de verplichting of vindt het te ingewikkeld en ca. 30% 'wil' geen RI&E. Van de ca. 50% bedrijven die wel een RI&E hebben, heeft 60% alle risico's in kaart en 40% mist nog een aantal risico's.

Binnen het project is de focus gelegd op de dienstverlening aan bedrijven waarbij de RI&E nog niet volledig is en de bedrijven die geen RI&E hebben, maar wel 'willen'. M.n. de kleinere mkb-bedrijven met 1 - 4 werknemers hebben geen RI&E.

In totaal werkt 82% van de werknemers in bedrijven met een RI&E, resp. 69% in bedrijven met een RI&E die getoetst is (cijfers Arbo in bedrijf 2019).

Van, voor en door branches

De 18 deelnemende branches en uitvoerende organisaties zijn gezamenlijk aan de slag gegaan met het delen van goede praktijkvoorbeelden en best practices via werk- en kennissessies langs 3 sporen:

1. Meer bedrijven met een RI&E. Hierin stond centraal hoe branches met voorlichting, campagnes en ondersteuning bedrijven kunnen helpen kennis te nemen van de RI&E en die ook succesvol te doorlopen.
2. Risico's in kaart en op de agenda. Hierin stond centraal wat branches kunnen doen om bedrijven te helpen alle risico's in kaart te brengen, de RI&E actueel te houden en de acties te borgen op de werkvloer.
3. Reduceren van complexiteit van de RI&E voor de ondernemer. Hierin hebben branches activiteiten ontwikkeld om de RI&E en het doorlopen ervan minder complex te maken, zodat het eenvoudiger wordt voor de ondernemer om aan de verplichting te voldoen.

De werk- en kennissessies zijn door de branches zelf voorbereid. Ze ontvingen daarbij ondersteuning en begeleiding vanuit Stichting Projecten MKB-Nederland. De commissie Arbowet van VNO-NCW en MKB-Nederland fungeerde als klankbordgroep. Met hen zijn tussentijdse updates en resultaten gedeeld. Alle inzichten, voorbeelden en best practices zijn bijeengebracht in een overzichtelijk stappenplan.

7 stappenplan naar een succesvolle RI&E dienstverlening van branches

Het stappenplan is bedoeld voor brancheorganisaties die hun eigen RI&E dienstverlening willen starten of verder verbeteren. Er zit een logische opbouw in de 7 stappen. Indien een bepaalde stap (nog) niet van toepassing is kan deze worden overgeslagen of in een latere fase worden opgepakt.

Iedere stap kent een aantal instaptips én verdiepende tips. De instaptips zijn bedoeld voor de brancheorganisaties die (nog) geen eigen Branche-RI&E hebben of hun dienstverlening nog moeten starten. Ook zijn de instaptips voor de branches die al wel een Branche-RI&E hebben, maar waar nog weinig bedrijven aan deelnemen. De verdiepingstips bestaan uit ideeën en suggesties voor de branches die wat verder zijn, al een goede Branche-RI&E hebben en die willen groeien in het aantal bedrijven met een RI&E.

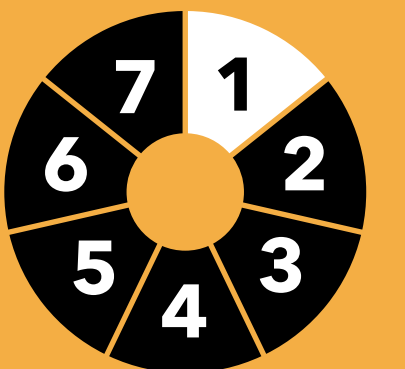
RI&E

Stap 1

Ga als sociale partners in de sector met elkaar in gesprek over de RI&E

[Bekijk de instaptips >](#)

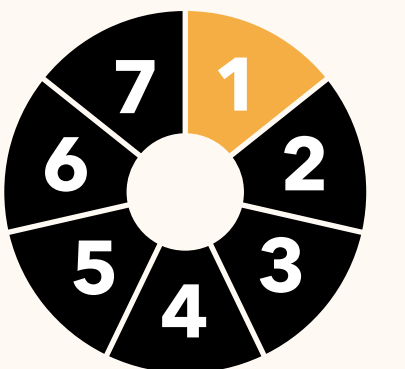

Stap 1 Instaptips

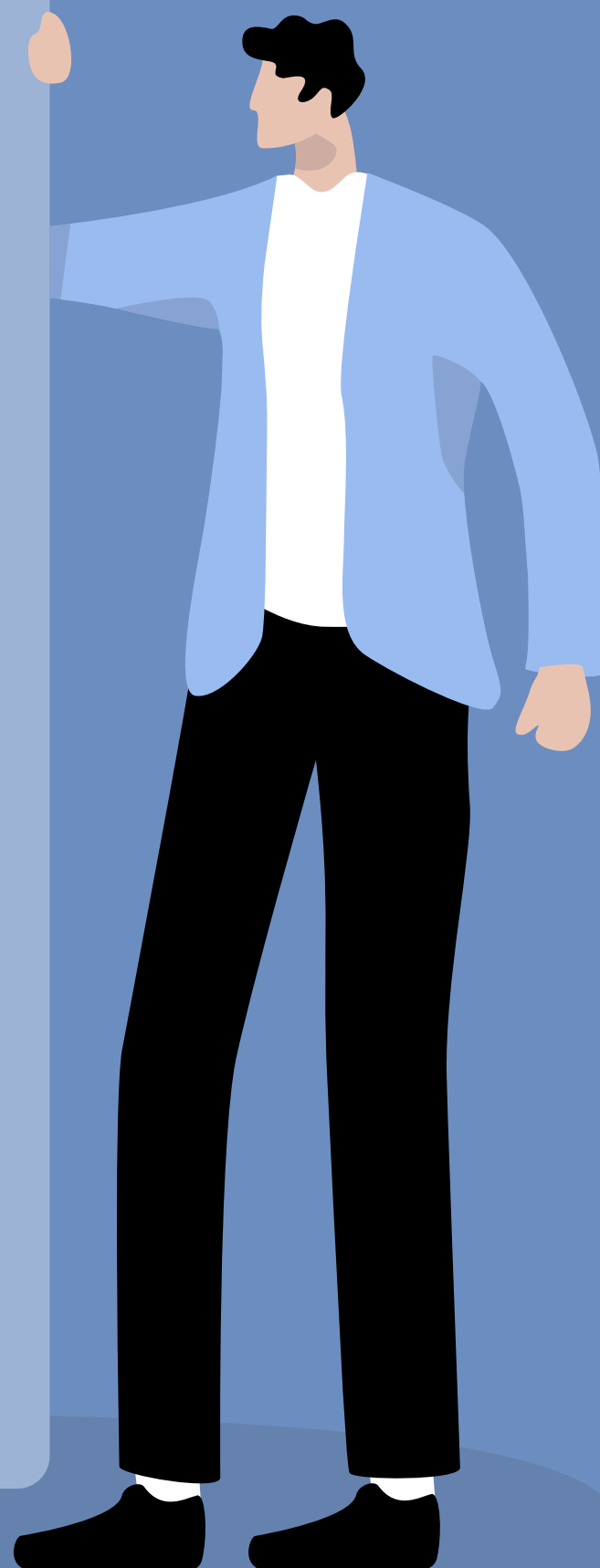
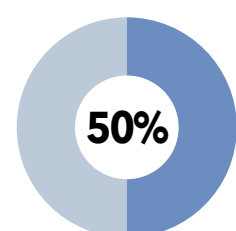
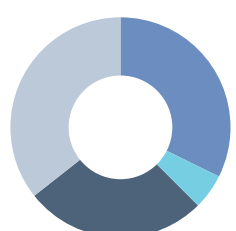
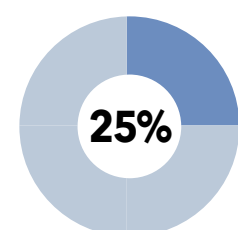
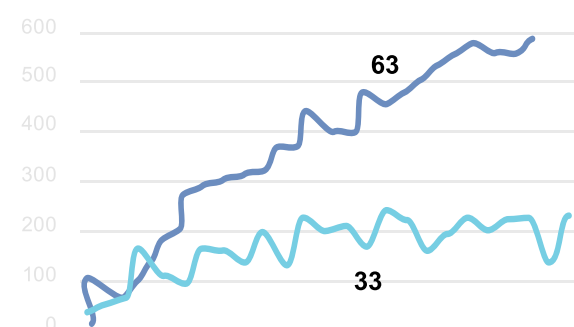
Ga als sociale partners in de sector met elkaar in gesprek over de RI&E

- Het is voor een 'gedragen' RI&E belangrijk dat deze gebaseerd is op gesprekken en afspraken tussen de sociale partners.
- Op basis daarvan kunnen vervolgacties worden ondernomen zoals; het ontwikkelen van een Branche-RI&E-instrument, het opzetten van goede voorlichting, het organiseren van ondersteuning voor ondernemers en werknemers, etc.
- Zorg voor een goed cijfermatig inzicht in het gebruik van de RI&E in de sector. Hoeveel bedrijven hebben een RI&E, welk soort bedrijven heeft die nog niet, welke RI&E's worden in de sector toegepast?

Ga naar stap 2 >

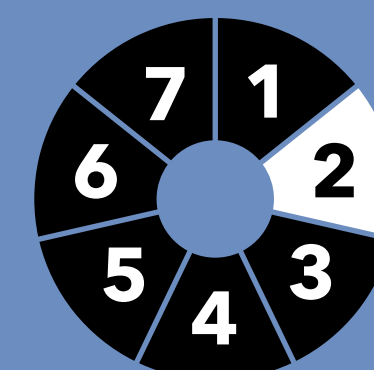
RI&E

Stap 2

Stel een goede en gebruiksvriendelijke RI&E op

[Bekijk de instaptips >](#)

Stap 2 Instaptips

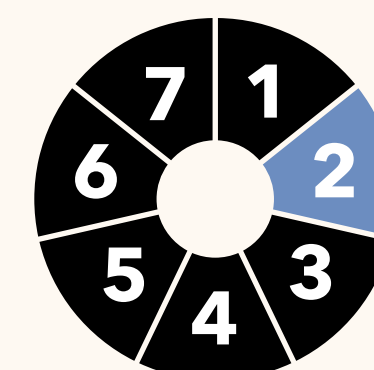
Stel een goede en gebruiksvriendelijke RI&E op

- Weet wat Steunpunt RI&E te bieden heeft en oriënteer je op '**Route naar de RI&E**' bij de eerste eenvoudige stappen om tot een eigen branchespecifieke RI&E te komen voor de sector.
- Beperk je in eerste instantie tot de hoofdrisico's die zich bij veel bedrijven in de branche voordoen (**prioritaire risico's**).
- Laat bedrijven als eerste stap in de eigen RI&E een bedrijfsprofiel aanmaken, gebruik daarnaast **filtervragen en een modulaire opzet**. Daardoor hoeven bedrijven alleen de voor hen noodzakelijke vragen en onderwerpen te beantwoorden.
- Bij complexe vragen kun je, mocht dat nodig zijn, doorverwijzen naar specifieke 'bijlagen'. Toets in de RI&E zelf of deze doorlopen zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om **explosieve stoffen** (CBM) of aparte **checklisten / verbeterchecks** (5xbeter) (OOMT).
- Gebruik voor iedereen begrijpelijke taal zonder vakjargon en juridische termen.
- Maak gebruik van **visualisaties, zoals filmpjes, foto's en tekeningen**. Coalitie Winkelambachten experimenteert hiermee vanuit het meerjarenprogramma RI&E 2020-2023 van het ministerie van SZW (Meerjarenprogramma RI&E).
- Toets de RI&E periodiek bij een **gebruikersgroep van ondernemers uit de branche en vraag om tips** (CBM).
- Sluit met het RI&E-instrument aan bij laagdrempelige technologie die gangbaar is in de sector. Zorg ervoor dat bij het bouwen van nieuwe versies (updates) gegevens behouden blijven.
- Lever via een **helpdesk** technische en inhoudelijke support aan bedrijven.

Ja, ik wil meer verdiepende tips >

Ga naar stap 3 >

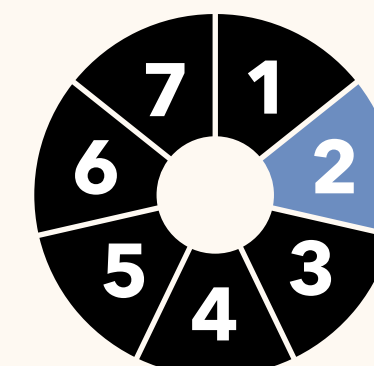
Stap 2 Verdiepende tips

Stel een goede en gebruiksvriendelijke RI&E op

- Werk met een **groeimodel** ([KVGGO/Dienstencentrum](#)). Bedrijven die nog geen RI&E hebben, kunnen bijvoorbeeld hiermee kennismaken via een 'Start-RI&E'. Deze 'Start-RI&E' heeft geen formele status en is eenvoudig in te vullen zodat bedrijven er alvast ervaring mee kunnen opdoen. Met weinig extra aanpassingen kunnen ondernemers doorgroeien naar een 'Kern-RI&E' die wel een formele status heeft. Bij een complexere bedrijfsvoering of productieproces kan worden meegegroeid naar een hoger niveau; bijvoorbeeld van 'Kern-RI&E', via een 'Reguliere RI&E' naar een 'RI&E-Plus'.
- Werk met **risicohotspots** ([Code Gezond en Veilig Magazijn/evofenedex](#)). Analyseer samen met bedrijven (en Inspectie SZW) de plaatsen binnen de organisatie waar de meeste risico's worden gelopen. Richt je hierop bij de RI&E en geef de ondernemers handreikingen voor het oplossen van deze knelpunten.
- Om de businesscase van de RI&E voor bedrijven te versterken, (geïnvesteerde tijd en moeite ten opzichte van wat de ondernemer ervaart als opbrengst) kan een combinatie worden gemaakt van de Arbo-RI&E met **RI&E's op andere domeinen** ([Dienstencentrum](#)), zoals energie en cybersecurity. Op deze domeinen gelden ook verplichte RI&E's en wordt vergelijkbare informatie gevraagd. Door dit op één centraal platform aan te bieden hoeft de ondernemer bepaalde informatie niet dubbel in te vullen. Er ontstaat hierdoor synergie en tijdswinst voor de ondernemer en de opbrengsten worden groter.
- In veel sectoren zijn de risico's voor de werknemers in de bedrijven bekend. Deze hoeven niet telkens opnieuw door elke ondernemer afzonderlijk te worden onderzocht. Werk daarom op basis van **beheersmaatregelen** en integreer de RI&E met de oplossingen uit de Arbocatalogus ([OnderhoudNL/Arboplaats](#)). A.d.h.v. het bedrijfsprofiel dat de ondernemer aanmaakt, kan een set van (beheers-)maatregelen worden voorgelegd waaruit de ondernemer zelf een keuze kan maken. Dat geeft sneller inzicht, leidt tot meer motivatie bij de ondernemer en leidt eerder tot actie (doen).
- Voor branches waar ondernemers vaak 'op locatie' werken kan worden overwogen een **Project-RI&E** ([ArboTechniek](#)) te introduceren. Ter aanvulling op de 'Bedrijfs-RI&E' kunnen bedrijven dan voor verschillende soorten werkzaamheden 'op locatie' een aparte Project-RI&E opstellen. Denk bijvoorbeeld aan onderhoudswerkzaamheden aan de cv-ketel bij klanten thuis, of het werken op de fabriekslocatie van een klant.

Ga naar stap 3 >

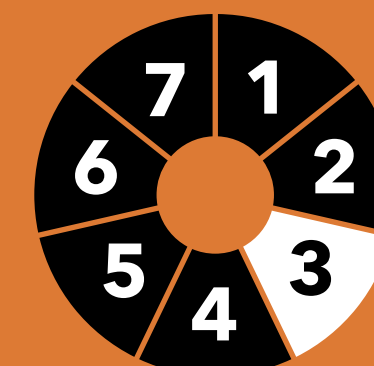

Stap 3

Zorg voor aansprekende voorlichting en campagnes

[Bekijk de instaptips >](#)

Stap 3 Instaptips

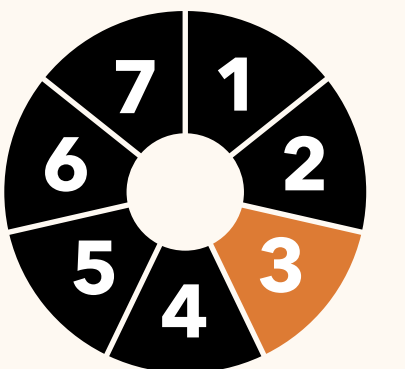
Zorg voor aansprekende voorlichting en campagnes

- Gebruik goede en eenduidige voorlichting, zoals een website, brochures en de eigen bijeenkomsten van de brancheorganisatie (OOMT).
- Hanteer een **eenvoudige boodschap** die inhoudelijk aansluit bij de belevingswereld van de doelgroep.
- Creëer in de communicatie de juiste urgentie voor de ondernemer. Dit kan bijvoorbeeld zijn 'voorkom boetes', maar kan ook met een positievere boodschap zoals 'hoe zorgen we met elkaar voor een veilige branche om in te werken en daardoor een positief imago'.
- **Sluit aan bij bestaande evenementen**, bijvoorbeeld de Nationale Gevaarlijke Stoffendag, of de Week van de RI&E.
- Maak gebruik van de eventkalender die andere branches binnenkort willen gaan opstellen.

Ja, ik wil meer verdiepende tips >

Ga naar stap 4 >

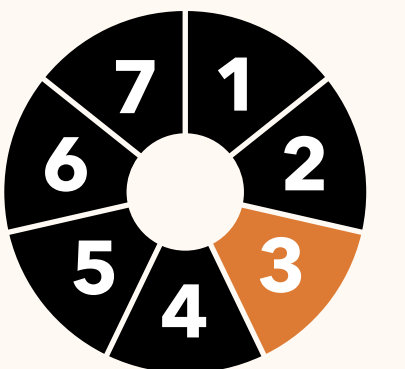

Stap 3 Verdiepende tips

Zorg voor aansprekende voorlichting en campagnes

- Kies voor een marketingstrategie en **baseer je aanpak op cijfers** (KVGGO/Dienstencentrum). Welke RI&E's zijn er in de sector in gebruik? Welke bedrijven hebben wel of geen RI&E? Welke dekkinggraad (percentage bedrijven in de sector dat een RI&E heeft) wil ik als branchevereniging proberen te bereiken? Maak hiervoor gebruik van een goede **'targetting' van de doelgroep**.
- **Monitor** de aanpak en stuur zo nodig bij. Hoeveel ondernemers bereiken we? Welke activiteiten en voorlichting dragen het best bij aan een grotere deelname (conversie)? Hoe wordt de RI&E en de voorlichting door de ondernemers gewaardeerd?
- **Integreer de RI&E in de bredere dienstverlening van de branche**. Laat de RI&E geen separate (juridische) aangelegenheid zijn, maar laat zien dat het in het complete dienstverleningspakket naar de leden van belang is en toegevoegde waarde heeft. De RI&E is onderdeel van goed werkgeverschap, het helpt werknemers in het dagelijkse werk gezond te blijven en het versterkt een goede bedrijfsvoering.
- **Gebruik rolmodellen en aansprekende formats** (INretail met Floor).
- Gebruik **een mix van communicatiekanalen**: digitaal, social media, vakbladen, radio, etc. Gebruik juist die kanalen waar de ondernemer en de (preventie)medewerkers al aanwezig zijn en vertrouwd mee zijn.
- **Sluit aan bij bestaande evenementen** en **stel een jaarkalender op van events** (vanuit de eigen organisatie en die van relevante partnerpartijen). Zoek de samenwerking met andere branches en partijen op zodat je gebruik kunt maken van elkaars momenten, kanalen en bereik.
- Betrek ook als extra doelgroep; de **preventiemedewerkers** in bedrijven (indien aanwezig). Pas je boodschap aan zodat je ze direct aanspreekt.
- Zorg voor **een goede follow-up** na afloop van de voorlichting en campagnes, zoals bijvoorbeeld de organisatie van workshops en trainingen. Houd de aandacht van de ondernemer daarmee vast en zet het om in een RI&E.

Ga naar stap 4 >

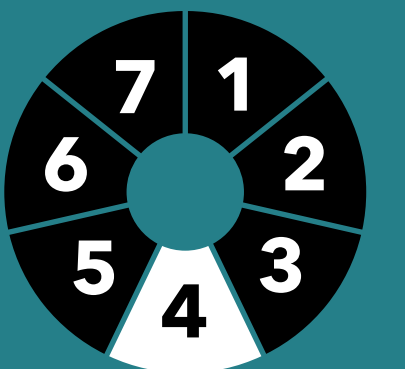

Stap 4

Begeleid en ondersteun de ondernemer

[Bekijk de instaptips >](#)

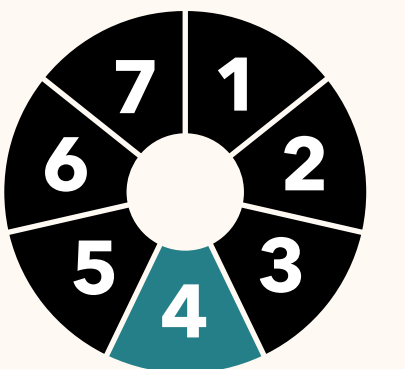
Stap 4 Instaptips

Begeleid en ondersteun de ondernemer

- Ondersteun de ondernemers bij het invullen van de RI&E met bijvoorbeeld **workshops** en/of **trainingen** (OnderhoudNL/Arboplaats).
- Maak gebruik van **bedrijfsbezoeken** (CBM) (INretail).
- **Ga met ondernemers in gesprek** over gezond en veilig werken en de RI&E.
- Werk met een **digitale helpdesk**, zodat de ondernemer op elk moment makkelijk ondersteund kan worden.

Ja, ik wil meer verdiepende tips >

Ga naar stap 5 >

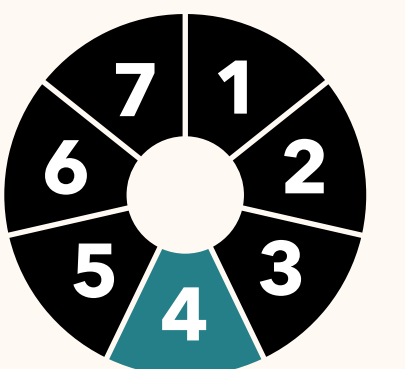

Stap 4 Verdiepende tips

Begeleid en ondersteun de ondernemer

- Werk met **Verbetercoaches** zoals ([5xbeter](#)).
- Maak gebruik van **tools, scans, formats** ([5xbeter](#) en [AWVN](#)) die ondersteunen bij het in kaart brengen van de risico's en de dialoog in het bedrijf ondersteunen over gezond en veilig werken.
- **Werk samen met andere partners in de branche**, bijvoorbeeld de opleidingsadviseurs. Veel aspecten van de RI&E en gezond en veilig werken hebben ook te maken met trainingen ([Dienstencentrum](#)). Samen heb je een groter bereik en wordt de legitimatie van de RI&E ook veel duidelijker.
- Bied ondernemers **ondersteuningspakketten** aan, aangepast aan het niveau van de RI&E die ze nodig hebben. Kijk daarbij naar het 'instapniveau' van het bedrijf ([KVGGO/Dienstencentrum](#)).
- Workshops en trainingen kunnen ook **digitaal** worden gegeven ([OnderhoudNL/Arboplaats](#)) (CBM). Wellicht is de uitwisseling van kennis hierbij beperkter, maar het bereik is groter.
- Zorg dat (advisering over) **de RI&E onderdeel wordt van de reguliere en bredere dienstverlening** van de branche. Integreer het bijvoorbeeld met bedrijfsbezoeken (CBM) (INretail) of neem het op in het leden-servicepakket van de branche etc.
- **Sluit aan bij bestaande events en voorlichting** die je als branche sowieso al doet.
- Ga na of er specifieke ondersteuning kan worden geboden aan de **preventiemedewerkers**. Die kunnen de ondernemer helpen bij het opstellen van de RI&E en het managen van de risico's in het bedrijf.

Ga naar stap 5 >

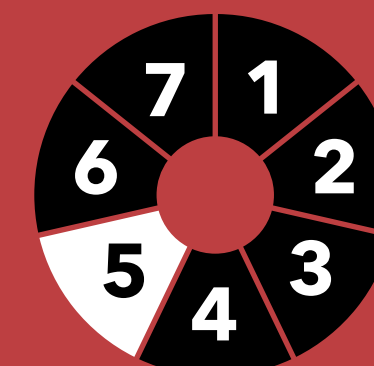

Stap 5

Help ondernemers bij borging gezond en veilig werken

[Bekijk de instaptips >](#)

Stap 5 Instaptips

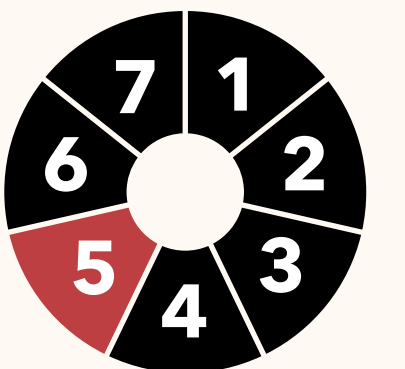
Help ondernemers bij borging gezond en veilig werken

- Misschien is het in dit stadium nog een te grote stap, maar denk na over de meerwaarde van de RI&E op langere termijn. De RI&E is voor bedrijven niet alleen een administratieve (juridische) verplichting, maar ook een middel om de eerste stappen te zetten in het borgen van 'gezond en veilig' werken op de werkvloer.
- Bekijk wat anderen op dit vlak doen, zoals de **Magazijnmeestersdag** van [STL](#) en **Bedrijfsuitje Anders** ([OOC/Federatie Carrosseriebedrijf](#)), waar werknemers op een laagdrempelige wijze met elkaar in gesprek gaan over gezond en veilig werken.

Ja, ik wil meer verdiepende tips >

Ga naar stap 6 >

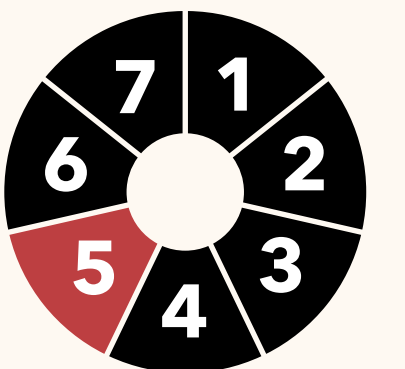
Stap 5

Verdiepende tips

Help ondernemers bij borging gezond en veilig werken

- Tijdens de strategiebepaling vanuit de branche om 'gezond en veilig' werken te borgen binnen de bij haar aangesloten bedrijven is het goed om kennis te nemen van het **drietrapsmodel** van [\(evofenedex\)](#). Kijk goed in welk stadium bedrijven zich bevinden in het werken met de RI&E. Is het voor hen een administratieve verplichting? Wil men daadwerkelijk risico's zo goed mogelijk beheersen? Of is iedereen in het bedrijf er intrinsiek van overtuigd dat aandacht voor gezond en veilig werken ertoe leidt dat werknemers langer gezond blijven en het bedrijf als geheel betere prestaties levert. Stem de eigen dienstverlening als branchevereniging af op de verschillende niveaus waar bedrijven op opereren.
- Focus op werkgever én werknemer: gebruik daarbij **dialogootools** ([AWVN](#)) in bedrijven om het gesprek over 'gezond en veilig' werken binnen de organisatie aan te gaan.
- Maak de RI&E onderdeel van de **brede aanpak gezond & veilig werken** ([Code Gezond en Veilig Magazijn](#)) en **Duurzame Inzetbaarheid** ([AWVN](#)). Beoordeel in de RI&E ook of het werk, op deze manier uitgevoerd, tot aan het pensioen in vergelijkbare uren en tempo volgehouden kan worden en of er dan voor die tijd ziekteverzuim/ WIA dreigt. ([OnderhoudNL/Arboplaats](#))
- Introduceer de RI&E en 'gezond en veilig' werken op een ludieke en soms onverwachte manier en ga het gesprek aan met de ondernemers en medewerkers in bedrijven. Organiseer **events en awards**, zoals **Magazijnmeesterdag** ([STL](#)). Ontwikkel samen met derden vernieuwende concepten, bijvoorbeeld voor **Bedrijfsuitje Anders** ([OOC/Federatie Carrosseriebedrijf](#)).
- Maak bij het borgen van 'gezond en veilig' werken gebruik van de kennis en expertise van **preventiemedewerkers**. Investeer bijvoorbeeld in het onderhouden van een netwerk met preventiemedewerkers.

Ga naar stap 6 >

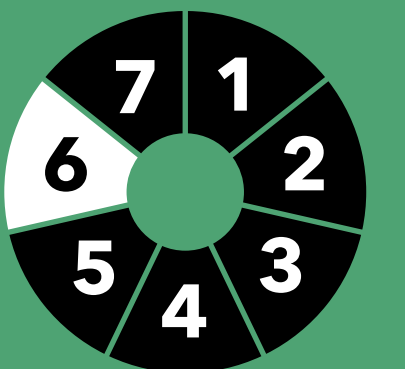

Stap 6

Werk samen met anderen binnen en buiten de branche

[Bekijk de instaptips >](#)

Stap 6 Instaptips

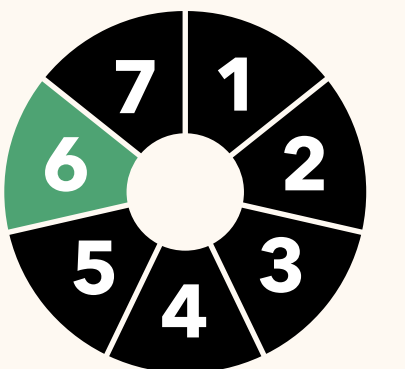
Werk samen met anderen binnen en buiten de branche

- Oriënteer je op de mogelijkheden van Steunpunt RI&E en **Route naar de RI&E**.
- Neem contact op met andere brancheorganisaties en hun uitvoerende organisaties. Kijk wat er al ontwikkeld is en waar je gebruik van kunt maken als je zelf aan de slag wilt gaan met de RI&E.

Ja, ik wil meer verdiepende tips >

Ga naar stap 7 >

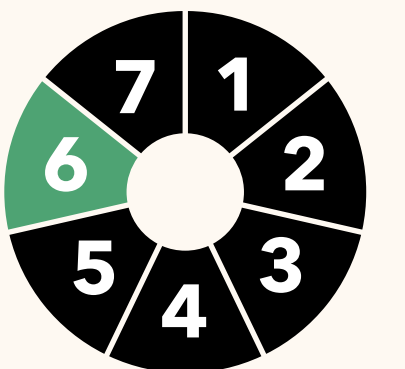
Stap 6

Verdiepende tips

Werk samen met anderen binnen en buiten de branche

- Werk **samen met collega brancheorganisaties**. Samen kun je bijvoorbeeld collectief inzetten op meer en betere visualisaties.
- Gebruik elkaars materialen en kennis. Leer gezamenlijk van aanpakken die werken en kom tot een bredere toepassing hiervan.
- **Ga periodiek om tafel met het ministerie van SZW en Inspectie SZW**. Verzamel samen met andere branches casuïstiek en ga hierover formeel en informeel in gesprek.
- **Werk samen met het ministerie van SZW en Inspectie SZW**. Er zou per branche bijvoorbeeld met Inspectie SZW gekeken kunnen worden naar risicohotspots (Code Gezond en Veilig Magazijn/evofenedex) en welke set aan maatregelen daar passend bij zouden kunnen zijn. Dit helpt bij het vereenvoudigen van de RI&E.
- Trek tijdens een controle van Inspectie SZW op de naleving van de arbozorg gezamenlijk op in de **communicatie richting de branche**. Dat levert zowel Inspectie SZW als de brancheorganisatie veel extra zichtbaarheid op, zorgt voor een eenduidig verhaal naar de branche en voorkomt onduidelijkheid.
- Gebruik Steunpunt RI&E en haar diensten en producten. Zorg voor gezamenlijke agendering en afstemming van campagnes en verdere doorontwikkeling van de RI&E. Kijk naar de mogelijkheden van de nieuwe tooling (**Route naar de RI&E**).
- Werk **samen met het onderwijs** (NRK). Er kan een win-win-win situatie worden gerealiseerd als studenten ondernemers ondersteunen bij het administratief actueel houden van de RI&E. De ervaring leert dat er op andere onderwerpen daarna ook verdere samenwerking ontstaat.

Ga naar stap 7 >

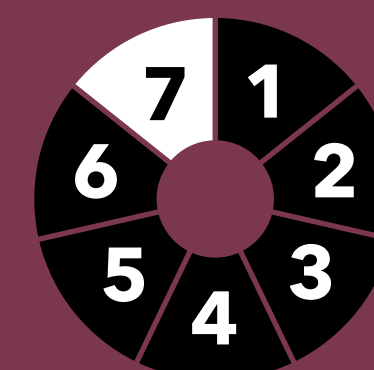

Stap 7

**Zorg voor visie,
systematische
aanpak en creëer
juiste condities**

[Bekijk de instaptips >](#)

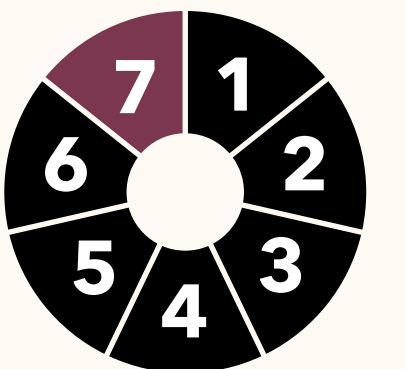

Stap 7 Instaptips

Zorg voor visie, systematische aanpak en creëer juiste condities

- Ga in gesprek met de vakbonden over hoe inhoud gegeven kan worden aan 'gezond en veilig' werken in de sector.
- Verken met elkaar hoe gezamenlijk tot een goede aanpak gekomen kan worden. Begin klein en bouw langzaam uit.
- Hoe zorgen we voor voldoende capaciteit en middelen met elkaar?

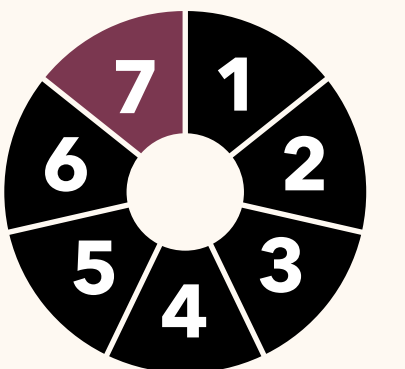
Ja, ik wil meer verdiepende tips >

Stap 7 Verdiepende tips

Zorg voor visie, systematische aanpak en creëer juiste condities

- Maak op centraal niveau afspraken tussen sociale partners. Daarmee is de beschikbaarheid van voldoende middelen voor de RI&E en de ondersteuning van ondernemers geborgd en kan er gebruik gemaakt worden van de bestaande (begeleidings-) infrastructuur.
- Door centrale afspraken (eventueel collectief te verklaren) richten de werkzaamheden zich op de gehele branche. Dit is inclusief bedrijven die niet zijn aangesloten bij een brancheorganisatie. Een aansprekend dienstverleningspakket biedt hiermee ook mogelijkheden tot een groei in het aantal leden.
- Kom tot **afspraken en gezamenlijk gedragen programma's** tussen sociale partners, zoals Code Gezond en Veilig Magazijn ([evofenedex](#)). Deze afspraken en programma's maken een offensieve en planmatige aanpak mogelijk ([AWVN](#)).
- Werk samen met alle partijen in de sector, bijvoorbeeld door **gebruik te maken van de branche-infrastructuur (O&O)** ([ArboTechniek](#)). Zo kan er een samenwerking met bedrijfsadviseurs tot stand komen die actief zijn op andere terreinen (zoals opleidingen, bedrijfsvoering, innovatie, etc.). Dit leidt tot een groter bereik met meer deskundige adviseurs en op deze wijze wordt de RI&E ingebed in de brede dienstverlening van de branche. Tevens wordt beter aangesloten bij de belevingswereld van de ondernemer, omdat wordt ingegaan op alle aspecten van de bedrijfsvoering. De RI&E is dan één integraal onderdeel daarvan.

Colofon

Auteurs

Henk van Terwisga
Iris Schuitemaker

In opdracht van

Koninklijke Vereniging MKB-Nederland
Bezuidenhoutseweg 12
Postbus 93002
2509 AA Den Haag

Mario van Mierlo, Iris Schuitemaker
en Coen van den Berg
Tel. (0)70 349 09 09
www.mkb.nl

Ministerie van Sociale Zaken
Werkgelegenheid

Mogelijk gemaakt door

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Directie Gezond en Veilig Werken
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
Tel. (0)70 - 349 3333
www.minszw.nl

Advisering en begeleiding

Vanadvies
Henk van Terwisga

Niets in deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande toestemming van MKB-Nederland. Ondanks dat de inhoud van dit document met zorg is samengesteld, kan MKB-Nederland geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van een fout in de uitgave.